

ISSN 2148-7286

DOI 10.15805/addicta.2014.1.2.R008

Copyright © 2014 Türkiye Yeşilay Cemiyeti • addicta.com.tr

Addicta: The Turkish Journal on Addictions • Güz 2014 • 1(2) • 119-122

Başvuru | 14 Kasım 2014

Kabul | 13 Aralık 2014

OnlineFirst | 15 Ocak 2015

Review

Uyuşturucu, Yarattığı Problemler ve Çözüme Yönelik Uygulamalar Drugs, Problems Stemming from Drug Abuse, and Solutions

Elif Demirbaş^a

Ayşe Elif Öğretici^b

Uyuşturucu Sorunu ve Mücadele Politikası

Mustafa Pınarcı

Ankara, 2014, Adalet Yayınevi, 252 sayfa.

Uyuşturucu bağımlılığı toplumsal hayatta çok yönlü bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağımlılık sorunu adli boyutu ile daha çok ele alınmış ve bağımlılığın önlenmesine yönelik politikalar da yine bağımlılığın adli bir sorunduğu görüşünden hareketle oluşturulmuştur. Bu çerçevede Türkiye’de bağımlılığa yönelik politikaların cezalandırıcı yaklaşım bağlamında oluşturulması gerektiği savunulmuştur.

^a İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans öğrencisidir.
Elektronik posta: elif_demirbas@hotmail.com

^b İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans öğrencisidir.
Elektronik posta: ae.ogretici@gmail.com

Eser “Avrupa’da Uyuşturucu Kullanımının Suç Olmaktan Çıkarılması ve Türkiye Yaklaşımı” isimli doktora tezinin kitap olarak yayımlanmış nüshasıdır.* Eserin yazarı Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İle Mücadele İzleme Merkezi’nin (TUBİM) 2006-2011 yılları arasında başkanlığını yürütmüştür. Yazar, eserini 1994-2011 yılları arasında Türkiye’de uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımı ile mücadele eden kurumlarda aktif olarak bulunduğundan bu alandaki tecrübeleri oldukça değerlidir.

Türkiye’nin uyuşturucu ile mücadele politikasında görülen *liberalleşmenin* mahzurlarına dikkat çekmek ve Türkiye’nin izlemesi gereken politikaları önermek eserin temel amacını oluşturuyor. Yazar özellikle 2004 yılında Türk Ceza Kanunu’nda yapılan değişikliklerin ve düzenlemelerin hatalı olduğunu ifade etmekte ve Türkiye’de, tıpkı Avrupa’da olduğu gibi, uyuşturucu kullanımının artacağını ileri sürmektedir. Eserde AB ülkelerindeki mevcut hukuki durum ve politikalar ele alınarak Türkiye’de 2005 yılından sonra AB uyuşturucu politikaları paralelinde gelişmelerin yaşandığı ifade edilmektedir. Yazar da, AB’ye yönelmenin daha sağlıklı ve bilimsel gerçeklere göre şekillenebilmesi için durum tespiti yapmakta ve ihtiyaçların belirlenmesine çalışmaktadır. Eser’de özellikle de “uyuşturucu kullanımı ve kullanmak için bulundurma” fiilinin hukuki durumu değerlendirilmekte, bu fiilin suç olmaktan çıkarılması veya suç olarak kalması yönündeki görüşler incelenmektedir.

Eserde öncelikle AB ülkelerinde uyuşturucu sorunu ve uygulanan politikalar ile Türkiye’deki mevcut durum ve uygulamalar, benzerlikleri ve farklılıkları bakımından karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Beş temel bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde yaygın kullanılan olan beş uyuşturucu madde tanımlanmış, bu maddelerin etkilerinin yanı sıra bu maddelerin kullanımın zamanla nasıl değiştiği ele alınmıştır. Yine bu bölümde Avrupa’nın uyuşturucu politikası ve bu politikayı etkileyen kurumlar tanıtılmış, Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde Türkiye’nin uyuşturucu politikası da tarihsel olarak betimlenmiştir. İkinci bölümde, Avrupa ülkelerinde uyuşturucu bulundurma ve kullanma suçunun hukuki durumu, ele geçirilen uyuşturucu miktarları, uyuşturucu kaynaklı olayların sayısı, uyuşturucu kullanım yaygınlığı, tedavi merkezlerinin sayıları ve uyuşturucu bağlantılı ölüm oranları verilmiş, bu veriler ile Türkiye ile mukayese edilmiştir. Üçüncü bölümde “uyuşturucu kullanımı ve kullanma amacıyla

* Söz konusu doktora tezi 2013 yılında Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı’nda Doç. Dr. Murat Sever danışmanlığında hazırlanmıştır.

bulundurma” davranışının suç olmaktan çıkarılmasına yönelik argümanlar ve karşıt argümanlar ele alınmıştır. Dördüncü bölüm yazarın uyuşturucu mücadelesi içerisinde olan taraflarla (tedavi, kolluk, bakanlık ve kullanıcı) yaptığı görüşmeleri aktardığı verileri içermektedir. Son bölümde ise verilere ve deneyimlere dayanarak elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca, uyuşturucu ile mücadele alınması gereken önlemlere ve yasal düzenlemelere yönelik önerilere burada değinilmiştir.

Eser, bir tez çalışmasının kitaba dönüştürüldüğünde sahip olduğu olumsuz vasıfları taşımaktadır. Çok kısa bölümler, yoğun alt başlıklar gibi tezde olması fakat kitapta olmaması gereken özellikler bu eserde kitaba da aktarılmıştır. Bu da alt başlıklar altındaki bilgilerin detaylandırılmasının, belli bir bütünlük içinde sunulmasının önüne geçmiştir. Bu sebeple eserin saha araştırması dışındaki bölümü sonraki kullanımlar için verimli bir literatür değerlendirmesine dönüşmemiştir.

Yine yazarı da belirttiği gibi eseri ayrıcalıklı kılan boyutu çalışmanın bir *nitel araştırma* boyutu da ihtiva etmesidir. Yazar Türkiye’de uygulanan politikalar ve yasalar hakkında detaylı değerlendirme yapabilmek için alanda çalışan uzmanlarla, uygulayıcılarla ve uyuşturucu kullanıcılarıyla yapılandırılmış mülakatlar yapmıştır. Bunu ifade derken de “çalışmada, içerik analizi ve derinlemesine mülakat yöntem”lerinin kullanıldığını ifade etmektedir. Yine yazar tarafından “Ulusal ve uluslararası resmî veya resmî olmayan yayınların, istatistikler ve raporların, araştırmanın amacı doğrultusunda *içerik analizine* tabi tutulduğu” belirtilmektedir. Eser incelenince yapılan işlemin bir içerik analizi olmadığı bu belirtilen yayınların ve raporların sadece referans olarak kullanıldığı görülmektedir. Eserin bu anlamda eleştiriye açık en önemli boyutu *yöntem*idir. Eserde ayrı bir yöntem bölümü bulunmamaktadır. Yöntem öğelerinin bir kısmı eserin giriş bölümünde kısaca ele alınmıştır.

Neden nitel analiz yönteminin tercih edildiği ifade edilmemiş ve gerekçelen-dirilmemiştir. Okuyucu, araştırmanın bu anlamda modelini/desenini görmemektedir. Yine çalışma grubunun/katılımcıların hangi örnekleme yöntemi ile seçtikleri ve gerekçesi eserde yer almamaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yönteminin kullanıldığı anlıyoruz ama hangi amaçlı örnekleme tekniğinin kullanıldığının bilgisi eserde ve de tez de yer almamaktadır. Zira görüşmeler yedi farklı ilde (Ankara, Mersin, Bursa, Antalya, Gaziantep, Van, Trabzon) yapılmıştır ve bunun gerekçesi ifade edilmemiştir. Yazar bazı il seçimlerini izah

ederken; “Gaziantep ve Van, tedavi merkezlerine başvuran kullanıcıların adres bilgilerine göre, uyuşturucu kullanımının en yoğun görüldüğü illerdir. Trabzon, Karadeniz Bölgesi’nin büyük bir ili olarak bu bölge hakkında bilgi edinilecek bir ilimizdir. Diğer taraftan Ankara, hem başkent hem de nüfus bakımından Türkiye’nin ikinci büyük kentidir.” şeklinde argümanlar kullanmaktadır ama bunlar tüm iller için ortak gerekçeler değildir. Bu tabloya bakan bir okuyucu İstanbul’un listede neden yer almadığını sorabilir.

Mülakat yapılacak kişiler olarak dört ana grup belirlenmiştir. Bunlar, bağımlılık tedavisi çalışanları, ilgili bakanlık çalışanları, uyuşturucu kullanıcıları ve kolluk görevlileridir. Bu çerçevede görüşme yapılan 20 kişinin dağılımı da dengeli değildir: 8 Bakanlık çalışanına mukabil sadece 3 tedavi uzmanı ile görüşülmüştür.

Mülakatlarda ses kaydı alınmadığı belirtilmiştir ama elle not alma sürecinde yaşanan veri kaybının engellenmesi için ne tür önlemler alındığının yanıtı verilmemiştir. Görüşmeciler kodlanmadığı için de eserde görüşmecilerden yapılan doğrudan alıntılarının sahibini tespit etmek mümkün olmamaktadır. Bunların yanında çalışmanın inandırıcılığını artırmak için ne gibi önlemlerin alındığı; veri toplama süreçlerinin detayları; hangi veri analiz yönteminin niçin seçildiği ve nasıl uygulandığı; geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinin detayları gibi nitel araştırma deseninin en önemli unsurlarına dair bilgiler eserde ve tezde yer almamaktadır.

Eser sonuç olarak Türkçe alanyazında çok yer bulmayan *uyuşturucu ile mücadele* konusunda sunduğu tartışma başlıkları itibariyle önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanında eser sahibinin uyuşturucu sonunun doğrudan muhatabı kurumlarda uzun yıllar boyunca edindiği tecrübeler de eseri önemli kılmaktadır. Bununla birlikte eserin dayandığı tezin başlıklandırmasının kitapta da aynen muhafaza edilmiş olması bütünlüklü bir okumayı ve ele alışı sekteye uğratmıştır. Yine eseri önemli kılacak olan saha ve görüşme kısımlarının taşıdığı metodolojik sorunlar, verilerin sunumu elde edilen verilerin değerini düşürmüştür.